

THE AUDIO ART IN HOLLAND

Holland is a place where so called audio or sound art has a short but important tradition and many artists and several institutions are concerned specially in this multimedia genre. Since 1960 a growing number of attempts to make music with space and colour have received international recognition. The Fluxus influence can be detected in the frequent anti-art element and irony, together with major significance of John Cage.

The pioneer of the electronic music in Holland - **Dick Raaijmakers** has had an enormous influence on many areas of art and specially on the field of audio art. In 1967 he paved the way for the live use of electronic and he was also involved with the inception of the **Foundation for Electro-Instrumental Music (STEIM)** in Amsterdam. The aim of this foundation was the development of electronic instruments that can be used live at concerts and in theatres. STEIM is also still a laboratory for composers, an educational organisation and a facilities centre for advice, sound recording and for the renting of equipment. The former director **Michael Waisvisz** set up in the 1960 with **Mischa Mengelberg** and **Willem Breuker** (both freak jazz musicians) the „**Instant Composers Festival**“ (I. C. P.) and was one of the organisers of the famous „**Claxon Sound Festival**“.

His own work consisted of what he later called the „**Crack Instrument Project**“. On the basis of this idea Waisvisz constructed crack boxes, mini crackers, the case crackers and many other different sound objects. One of his later designs was called „**The Hands**“ - aluminium constructions that look like oven gloves and are attached to the players hands. Sensors in the Hands ensure that movement of the fingers, hands and arms are translated into a series of strict instructions to a computer sound system.

In Amsterdam are beside the „Steim“ also other institutions which pay frequently attention to sound installations and audio Art. „**Ears and Eyes - Who listens, sees**“ was a credo which inspired the first „**So und So und So**“ audio festival in 1985. The last festival in 1988 (**Holland Audio Art**) organised by „**Het Stichting Time Based Arts**“ and „**Het Shaffy Theater**“, presented many Dutch artists who have been seminal influence over the last decade. Sound installations find their way also in the space of Stedelijk Museum in Amsterdam (the exhibition „**energieen**“) or in the **Gemeentemuseum in Hague**.

The „**Apollohuis**“ in Eindhoven directed by **Paul and Helene Panhuysen** (formerly together with visual artist and composer **Remco Scha**) was very important for many multimedia projects in Holland. „**Het Apollohuis**“ provided last 15 years a forum for visual art, music and performance and nurtured countless sound sculptures and installations. In 1984 and 1985 there was held the „**ECHO Festival**“ where were presented many famous European and American sound artists and were edited publications which contain a general survey of the development of sound art and a bibliography of the literature, records and cassetts, that have been published in the field of sound or audio art. **Paul Panhuysen**, who collaborated with many artists all around the world, has achieved international fame by suspending installations of musical long strings which produce oceans of harmonics. His String installations and other works represents a „personal attempt at a synthesis of various disciplines, encompassing aspects of sculpture, architecture, improvisations, indeterminacy, performance and music composition“.

In Eindhoven also worked, among many others, sound artists **Horst Rickels**, **Rick van Iersel** and **Joop van Brakel** on a multi-media project „**The Simulated Wood**“. This was a combination of visual art, literature and music, played on self made instruments. Each of these artists continues today to work on their new solo projects, based on the exploring of the universum of the sounds and construction of new string, percussion and brass instruments.

Hans van Koolwijk builds in Amsterdam enormous music installations - pipe organs using as material the bambu wood and creating real land-scapes of harmony between this natural material and space. From a different technological point of view constructs **Ad van Buuren** from den Bosch his mechanical „**Dynamic panoramaphon**“ using the system of reel-to-reel recorders and transforming the tiny sounds of simple instruments into a musical and visual interno.

These are only few names from the wide spectrum of the sound and audio art in Holland and many interesting artists are not mentioned. But there is enough literature about this issue and the archives of the Apollohuis and **The International Audio Art Project** in Arnhem or of the **Vleeshal exhibition center** in Middelburg can give a more complete picture.

The technological approach is typical for many Dutch sound artists and this is probably corresponding with the general development of the contemporary music and visual arts in Holland. Some institutions and festivals are entirely dedicated to the integration of several disciplines in art, and sound art has together with video art a stable position as a new complex language there. **Paul Panhuysen** wrote in his contribution to the book „**The Images of Sound**“: Removing the boundaries of the media and amalgamation of artistic disciplines are necessary in order to learn once again to grasp the cohesion that exists in the world. Sound art explicifies this struggle.

Miloš Vojtěchovský
Amsterdam

UMĚNÍ ZVUKU V HOLANDSKU

Holandsko je země, kde má takzvané zvukové umění (geluidskunst) poměrně krátkou, ale významnou tradici. Celá řada umělců se tímto mezioborem zabývá a několik institucí se pravidelně věnuje prezentaci jejich práce. Od šedesátých let se rozšířil počet těch, kteří kombinovali hudbu s prostorem a barvou a dílu některých z nich se dostalo i mezinárodní pozornosti. Vliv skupiny Fluxus je patrný v častém výskytu prvků antiúmění i ironie a silné působení práce Johna Cage je zde také zřetelné.

Zakladatel oboru elektronické hudby v Holandsku **Dick Raaijmakers** hrál důležitou roli v mnoha uměleckých oborech, mezi nimi i v zvukovém umění. V roce 1967 prosadil používání elektroniky v „živé“ produkci a podílel se i na založení „**Sdružení pro elektroinstrumentální hudbu**“ (STEIM). Cílem této organizace bylo podporovat výzkum elektronických nástrojů, které by mohly být používány živě při koncertech a v divadlech. STEIM slouží dodnes také jako laboratoř a dílna pro skladatele a multimediální umělce, má i vzdělávací a poradenskou funkci a je zde možné zapůjčení studiových přístrojů.

Dřívější ředitel STEIMU **Michael Waisvisz** stál v roce 1960, spolu s **Mischou Mengelbergem** a **Willemem Breuknerem**, také u zrodu spolku „**Instant Composers Pool**“ (I. C. P.) a byl jedním z organizátorů známého „Claxon Sound Festival“. Jeho vlastní tvorba sestávala hlavně z takzvaného „Crack Instrument Project“. V tomto rámci sestrojil celou řadu skřípajících krabiček, „mini-skřípáků“ a jiných zvukových předmětů. Jeden z jeho pozdějších projektů se jmenoval „The Hands“ - ruce, což je hliníková konstrukce, připomínající slévárenské rukavice napojené na hráčovy ruce. Pomocí senzorů je přenášen pohyb prstů, rukou a paží jako povel pro zvukový počítačový systém.

V Amsterdamu jsou i jiné organizace, které pravidelně poskytují prostor pro zvukové umění. „Uši a oči“ - kdo slyší ten vidí - bylo téma prvního festivalu „**So und So uns So**“ v roce 1985. Poslední ročník v roce 1988 (Holland Audio Art), který připravily „Time Based Arts“ a „**Het Shaffly Theater**“, představil celou řadu holandských umělců, kteří se prosadili v tomto oboru v posledním desetiletí. Zvukové instalace našly i cestu do výstavního programu v Stedelijk Museum a Gemeentemuseum v Haagu.

Het Apollohuis v Eindhovenu, řízený **Helene** a **Paulem Panhuysenem** (původně spolu s **Remko Scha**) má velmi důležité místo v dějinách holandského zvukového umění. Za posledních 15 let poskytlo toto středisko prostor pro mnoho výtvarných, hudebních a performačních projektů, instalací a koncertů. V roce 1984 a 1985 se zde uskutečnil „**Echo Festival**“, kterého se zúčastnila celá řada evropských i amerických zvukových umělců a při této příležitosti byla vydána i publikace, obsahující přehled světového zvukového umění a bibliografii literatury, desek a zvukových kazet, týkajících se této oblasti. **Paul Panhuysen**, který spolupracoval s mnoha umělci po celém světě, se proslavil hlavně svými instalacemi dlouhých strun, které zní celým oceánem alikvótních tónů. Jeho strunné instalace představují osobitý pokus o spojení různých disciplín, zahrnující prvky skulpturní architektické, improvizací, nepředvídatelné a hudební kompozice.

V Eindhovenu pracovali, mimo mnoho dalších, i **Horst Rickels**, **Rick van Iersel** a **Joop van Brakel** na multimediálním projektu „The Simulated Wood“. Šlo o kombinaci vizuálního a zvukového oboru s literaturou, realizovanou pomocí sestrojených hudebních nástrojů. Každý z těchto umělců dnes pracuje na vlastním prospektorském poli a jejich zájem se soustřeďuje hlavně na průzkum universa zvuků pomocí strunných, bicích a dechových nástrojů - přístrojů.

V Amsterdamu staví **Hans van Koolwijk** rozsáhlé zvukové instalace, tvořené ze soustav bambusových pišťal, které vytvářejí zvukové krajiny sestávající z přírodního materiálu a imaginárního prostoru. Z jiného technologického přístupu konstruuje **Ad van Buuren** z den Bosch svůj „dynamický panoramafon“, který je tvořen soustavou magnetofonů a kladek, transformujících zvuky elementárních nástrojů v panoramatické a mechanické inferno.

Toto je jenom několik jmen z širokého spektra holandského zvukového umění a mnoho zajímavých tvůrců zde není zmíněno. Je však k dispozici dostatek literatury a archivy **Het Apollohuis**, **International Audio Art Project** v Arnhemu, nebo **Vleeshal** v Middelburgu mohou poskytnout celkovější přehled.

Obecně řečeno je pro holandský přístup k práci se zvukem příznačný těsný vztah k technologii a řemeslné práci, což je možno vysledovat i v oblasti současné holandské hudby a výtvarného umění. Příznivý vliv na rozšíření této disciplíny v Holandsku měla jistě skutečnost, že je jí věnována pozornost v řadě institucí a na mnoha festivalech. Splňuje vedle video artu funkci integrace několika uměleckých oborů a proto má hodnotu znovuoobjevené komplexní jazykové artikulace. **Paul Panhuysen** napsal ve svém příspěvku k publikaci „The Images of Sound“: „Abychom mohli znovu uchopit souvislosti světa, je třeba zrušit hranice mezi různými médii a přispět k propojení uměleckých oborů. Zvukové umění je příkladem této tendence“.

Miloš Vojtěchovský
Amsterdam